

MINISTERSTVO
PRÁCE, SOCIÁLNYCH
VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Social Innovation Plus -
Competence Centres

OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

cirkulárna ekonomika
(obehové hospodárstvo)

Ing. Eva Pongrácz, PhD.

Obsah:

OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA str.03

Nositeľ sociálnej inovácie str.03

Poslanie nositeľa sociálnej inovácie str.04

Cieľová skupina str.04

Spôsob financovania str.05

Realizované spolupráce str.05

Opis problému str.05

Spôsob riešenia str.05

Konkrétne dosiahnuté výsledky str.05

**Transformácia na národnú
a medzinárodnú úroveň** str.07

Výzvy v oblasti ďalšieho napredovania str.07

OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA – cirkulárna ekonomika (obehové hospodárstvo)

Narastajúce spoločenské a environmentálne problémy vyvíjajú tlak na vznik inovatívnych obchodných modelov, ktoré prispievajú k ich riešeniu. Zároveň sa mobilizuje aj tretí sektor a poskytuje v tejto oblasti podporné služby v podobe šírenia osvedčenia, vzdelávania, poradenstva, sieťovania či iných aktivít. V tematike ochrany životného prostredia čoraz viac začína rezonovať cirkulárna ekonomika ako jedna zo stratégií trvalo udržateľného rozvoja.

Planéte Zem trvá jeden a pol roka obnoviť zdroje, ktoré ľudia spotrebujú za jeden rok.¹ Znamená to čerpanie zdrojov na úkor budúcich generácií a predstavuje nezodpovedný prístup súčasných generácií k napĺňaniu ich potrieb.

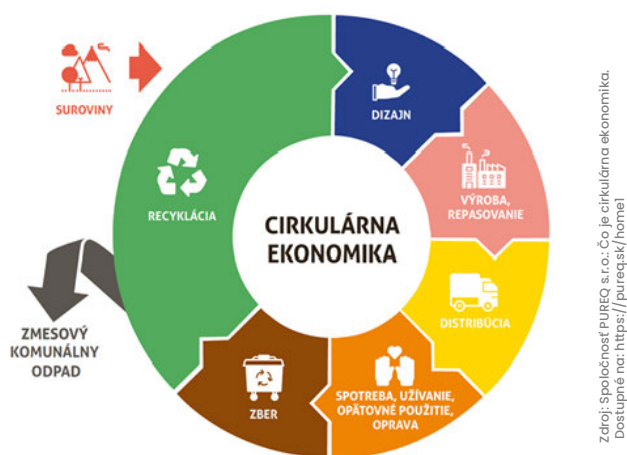
Produkcija odpadu v Európe naďalej rastie, ale zároveň sa zvyšuje aj miera recyklácie.

Na Slovensku sa podľa údajov Štatistického úradu SR v roku 2019 vyprodukovalo spolu 2,37 mil. ton odpadu, čo predstavuje 435 kg na osobu. Približne 50,6 % komunálneho odpadu smerovalo na skládky. Vychádzajúc z údajov Eurostatu, miera cirkulárneho využívania materiálov na Slovensku v roku 2021 bola na úrovni 8,3 %

(napr. v Holandsku 33,8 %, v Belgicku okolo 20 %).

Obehové hospodárstvo alebo cirkulárna ekonomika si kladie za cieľ efektívne a udržateľné využívanie surovín v uzavretom cykle a zároveň aj predĺžovanie životného cyklu výrobkov.

Obrázok č. 1: Cirkulárna ekonomika

Zdroj: Spoločnosť PUREQ s.r.o.; Čo je cirkulárna ekonomika. Dostupné na: <https://pureq.sk/home/>

Cirkulárna ekonomika je protikladom súčasne uplatňovaného modelu – lineárnej ekonomiky. Vysoká spotreba neobnoviteľných surovín je podstatou zisku lineárneho modelu ekonomiky ktorý funguje spôsobom „zober-vyrob-zahod“. „Tento model riadi zdroje, tovary a služby s hlavným cieľom podpory krátkodobej spotreby, ktorá vedie planétu k neudržateľnej situácii“.

Obrázok č. 2: Lineárna ekonomika

Zdroj: Spoločnosť PUREQ s.r.o.; Čo je cirkulárna ekonomika. Dostupné na: <https://pureq.sk/home/>

NOSITEĽ SOCIÁLNEJ INOVÁCIE

Spoločnosť Circular Slovakia je verejno-súkromnou platformou na podporu obehového hospodárstva. Právna forma je združenie právnických osôb. Vznikla v roku 2021 na základe Zakladateľskej zmluvy o založení záujmového združenia právnických osôb zo dňa 18. marca 2021. Zmluva bola uzatvorená medzi týmito subjektmi:

- Veľvyslanectvo Holandského kráľovstva, so sídlom Fraňa Kráľa 5, 811 05 Bratislava – mestská časť Staré Mesto, Slovenská republika, IČO: 31 807 127;
- Inštitút cirkulárnej ekonomiky, o.z. so sídlom Belinského 1055/3, 851 01 Bratislava-Petržalka, Slovenská republika, IČO: 50 192 531, zapísaná v evidencii občianskych združení;
- PricewaterhouseCoopers Slovensko, s.r.o., so sídlom Karadžičova 2, 815 32 Bratislava – mestská časť Staré Mesto, Slovenská republika, IČO: 35 739 347;
- Slovak Business Agency, so sídlom Karadžičova 7773/2, 811 09 Bratislava – mestská časť Staré mesto, Slovenská republika, IČO: 30 845 301, zapísaná v registri záujmových združení právnických osôb;
- Holandská obchodná komora v Slovenskej republike, so sídlom Moskovská 2663/13, 811 08 Bratislava – Staré Mesto, Slovenská republika, IČO: 31 771 670, zapísaná v evidencii občianskych združení;
- Slovenská agentúra životného prostredia, so sídlom Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica, Slovenská republika, IČO: 00 626 031.

Sídlo združenia je na adrese Karadžičova 7773/2, 811 09 Bratislava-Staré Mesto, Slovenská republika, IČO: 53773446.

¹Inštitút cirkulárnej ekonomiky: Slovensko a cirkulárna ekonomika, 2017. Dostupné na: https://www.inciens.sk/wp-content/uploads/2017/05/CE_Brozura_2017.pdf

²Drugdová, Z., Musová, J. Udržateľné odievanie ako nový trend v kontexte princípov kruhovej ekonomiky. Studia commercialia Bratislavensia, 82.

Združenie má aktuálne 60 členov. Členovia združenia sa venujú téme obehového hospodárstva. V združení sú zastúpené rôzne organizácie zo súkromného sektora, ktoré prezentujú široké spektrum podnikateľských činností (napr. bankovníctvo, maloobchod je viac zastúpený), ale neklastujú sa na základe odvetvia. Pôsobia na národnej úrovni. Ich sídlo je v Bratislave a práve tu sú najviac aktívni, lebo veľa členov pôsobí v hlavnom meste. Téma obehového hospodárstva je stále v začiatkoch, inovácie a novosti vychádzajú z firiem pôsobiacich najmä v hlavnom meste.

Organizačná štruktúra a ich fungovanie je zakotvené v stanovách združenia. Najvyšším orgánom je členská schôdza. Všetci členovia majú rozhodovacie kompetencie pri prijímaní nových členov, ročného rozpočtu, stratégie a aktivít na najbližší kalendárny rok. Exekutívnu funkciu má predsedníctvo zložené z predsedníčky a podpredsedníčky. Zamestnancov nemajú, spolupracujú však s 3 osobami „so živnostenským podnikaním“, ktoré sú platené platformou za svoje služby. Do činnosti združenia sa zapájajú aj dobrovoľníci. Sú to zástupcovia členských organizácií, ktoré svoj členský príspevok kompenzujú poskytovaním služieb. Na platforme sa aktívne podieľajú osoby na 3 platených a 4-5 neplatených funkciách.

Združenie funguje na základe decentralizovaného modelu riadenia. Všetci vedia, aké majú kompetencie prislúchajúce k danej funkcii. Tempo práce a úlohy si každý nastavuje podľa svojich možností a schopností.

Klasický marketing nerealizujú, nemajú žiadne platené reklamy a ani špecifický softvér na komunikáciu. Svoje služby, produkty promujú cez sociálne siete, s verejnosťou sú v kontakte tiež cez sociálne siete (FB, LinkedIn, webstránka) a s členmi platformy prostredníctvom emailu.

POSLANIE NOSITEĽA SOCIÁLNEJ INOVÁCIE

Víziou organizácie je urýchliť prechod Slovenska na obehové hospodárstvo, a to vďaka zapojeniu rôznych zainteresovaných strán, zo súkromného a verejného sektora a vedecko-výskumnej obce. Na webstránke združenia veľmi výstižne uvádzajú: „Naša vízia pre Slovensko – Udržateľnosť ako podnikateľská príležitosť“³

Je to záujmové združenie rôznych aktérov, ktorí chcú tému obehového hospodárstva posunúť na vyššiu úroveň, či už v rámci ich organizácie alebo aj na národnej úrovni. Realizujú sieťovanie členov, aby sa lepšie spoznali a vytvárali partnerstvá. Spájanie partnerov sa uskutočňuje aj s cieľom výmeny a zvyšovania know-how a zdieľania dobrej praxe. Vďaka viac ako 60-tim členom je snahou platformy odstrániť bariéry v procese prechodu Slovenska na obehové hospodárstvo.

CIEĽOVÁ SKUPINA

Primárna cieľová skupina sú platiaci členovia, ale aj pozorovatelia – vnímajú ich rovnako ako členov.

Podľa stanov môžu byť členmi združenia len právnické osoby, členstvo je dobrovoľné a neprevoditeľné a vzniká schválením žiadosti o členstvo. Člen združenia má pri hlasovaní na zasadnutí členskej schôdze jeden hlas, platí členský príspevok. Subjekty, ktoré prejavujú záujem o činnosť združenia, môžu namiesto členstva požiadať o priznanie postavenia pozorovateľa. Pozorovateľ uzatvorí so združením memorandum o spolupráci, v ktorom sú upravené podmienky spolupráce. Pozorovateľ nemá hlasovacie právo.

Členská základňa je primárna cieľová skupina platformy. Sú to subjekty súkromného sektora, neziskového sektora, ministerstvá, akademická a vedecko-výskumná obec. Ich služby využívajú najmä súkromné spoločnosti, ktoré sú zároveň aj živiteľmi platformy.

Jedným z princípov fungovania organizácie je, že sú otvorení šíreniu know-how a vedomostí aj smerom von vo väzbe na podporu prechodu Slovenska na obehové hospodárstvo. Všetky publikácie a vzdelávacie podujatia sú orientované širokému spektru záujemcov, širokej verejnosti. Benefity môžu využiť všetky zainteresované strany.

zdroj: unsplash.com

³<https://circular-slovakia.sk/>

SPÔSOB FINANCOVANIA

Platforma je financovaná prevažne (cca na 95%) členskými poplatkami, sponzorským príspevkom Veľvyslanectva Holandského kráľovstva a službami kompenzujúcimi členské príspevky (napr. právne poradenstvo, grafické služby, komunikácia). V roku 2022 sa uchádzali o 3 projekty nadnárodného charakteru (Horizont 2020, Erasmus, Vyšehradský fond), ale zatiaľ sa im nepodarilo získať grantovú podporu. Organizácia je prizývaná do konzorcií k medzinárodným projektom. Do budúcnosti uvažujú o uchádzaní sa o projekt zameraný na podporu klastrov a sledujú aj grantové výzvy nadácií a súkromných spoločností.

REALIZOVANÉ SPOLUPRÁČE

s externými partnermi (nečlenmi). V minulosti spolupracovali na webinároch s agentúrou SARIO a pri príprave reportáží pre prémiových členov s mediálnou spoločnosťou čierna labuť. Zaujímavosťou je, že externí partneri po spolupráci väčšinou prejavujú záujem o členstvo v organizácii Circular Slovensko. Na podujatia či vzdelávania realizované platformou pozývajú slovenských, českých a iných zahraničných expertov, ktorí sa venujú tejto problematike. Snažia sa spolupracovať aj s Ministerstvom hospodárstva SR a Ministerstvom životného prostredia SR. Ich rolu v prechode na obehové hospodárstvo vnímajú ako jednu z kľúčových, ale mieru ich zapojenia veľmi nízko, preto považujú za potrebné ich aktivizovať.

OPIS PROBLÉMU

Obmedzené zdroje a klimatické výzvy si vyžadujú prechod na finančne a environmentálne udržateľné obehové hospodárstvo. Princípy cirkulárnej ekonomiky však musíme mať na zreteli pri každom kroku v hodnotovom reťazci, od návrhu, dizajnu, výroby až po spotrebu produktu. Európske strategické dokumenty určujú opatrenia, ciele a usmerňujú členské štáty, ako zmeniť výrobné a spotrebné vzorce. Na Slovensku, najmä zo spätnej väzby podnikateľského sektora, vyplynulo, že chýba strešná organizácia na sieťovanie, vzdelávanie, zdieľanie informácií a osvedčených postupov, ktorá by zastrešovala a podporovala tému obehového hospodárstva, ponúkala svoje služby s cieľom, aby organizácie napredovali pri prechode na obehové hospodárstvo.

SPÔSOB RIEŠENIA

Platforma Circular Slovensko dáva priestor všetkým záujemcom, ktorí chcú byť aktívni v téme obehového hospodárstva. Zakladatelia platformy považujú podporu tejto témy aj na Slovensku za nevyhnutnosť. Podobné platformy vznikli dávnejšie aj v iných krajinách, najmä v štátoch Západnej Európy. Na základe slovenského konceptu bola v minulom roku založená podobná organizácia v ČR. Formáty podujatí alebo aktivít ponúkané platformou Circular Slovensko sú všeobecne známe (napr. webináre, cirkulárne raňajky). Inovatívnosť spočíva v tematickom zameraní oblasti, ktorej sa na Slovensku venuje len veľmi málo organizácií. Cirkulárna ekonomika je inovatívny prvok v rôznych oblastiach života a ekonomiky, ktorý môže priniesť systémové zmeny a dokonca je považovaná za inovatívnu stratégiu udržateľného rozvoja.

KONKRÉTNE DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

Víziou organizácie je podporiť SR na prechod na obehové hospodárstvo. Z krátkodobejšieho hľadiska je snahou platformy prinášať na trh, nielen pre jej členov, rôzne nástroje a služby, ako túto tému v praxi uchopiť a následne začať uskutočňovať transformačné zmeny vo vnútri organizácií práve pomocou služieb a produktov ponúkaných platformou.

Ciele platformy Circular Slovakia sú zadefinované takto:

- zvyšovať povedomie o obehovom hospodárstve,
- vytvárať nové partnerstvá a sieťovať,
- odstraňovať bariéry v prechode na obehové hospodárstvo,
- podporiť výmenu skúseností a zdieľať know-how.

Princípy fungovania organizácie sú zadefinované v tzv. „morálnom kompase platformy“:

- spolupracujeme, nie sme konkurentmi,
- sme otvorení a zdieľni,
- sme klub elít, nie elitný klub,
- reprezentujeme expertízu,
- sme lídrami a líderkami zmeny,
- orientujeme sa na cieľ a výsledky.⁴

⁴<https://circular-slovakia.sk/>

Platforma mala pred dvoma rokmi 20 členov. Boli to tzv. „early bird“ členovia, ktorí jej pomohli postaviť sa na nohy a rozvíjať sa. Potom už bolo jednoduchšie rozširovať sa cez dobré meno platformy. Téma začala v spoločnosti rezonovať aj s príchodom problematiky klimatických zmien a udržateľnosti, čo im veľmi napomohlo organicky rásť. Platforma funguje ako akceleračný priestor na zdieľanie informácií smerom k členom a prizýva ich do rôznych panelov, webinárov, snaží sa ich zviditeľniť a zároveň podporuje spoluprácu a zdieľanie kontaktov. Kontakty a dôvera medzi členmi považujú za veľmi cenný determinant ďalšieho rozvoja. S cieľom zmapovania výsledkov kontinuálne zbierajú spätnú väzbu od svojich členov.

Circular Slovakia poskytuje aj expertízu. Organizuje podujatia na tému udržateľnosť verzus ekonomická návratnosť. Zástupcovia platformy boli prizvaní do pracovnej skupiny k tvorbe cestovnej mapy pre obehové hospodárstvo, ktorú vnímajú ako kľúčový strategický dokument. Členmi pracovnej skupiny sú aktuálne Rady vlády pre Európsku zelenú dohodu v oblasti obehového hospodárstva.

Považujú za veľký úspech, že platforma je vnímaná aj ako nositeľ expertízy a môže byť ďalej posunutá do strategických oblastí na úrovni štátu a do legislatívy. Tá má následne prispieť k odstraňovaniu bariér pri prechode na obehové hospodárstvo, čo je jedna z priorit platformy.

V roku 2022 platforma zorganizovala 10 podujatí, odborné webináre, Cirkulárne raňajky a Cirkulárne „tours“ na miesta dobrej praxe ich členov. Spustila iniciatívu „Cielime cirkulárne“, t. j. možnosť zverejňovať cirkulárne záväzky, ktorá je bezplatná a otvorená pre akékoľvek subjekty, či už súkromné, verejné alebo neziskové. Organizácie či spoločnosti môžu deklarovať svoje udržateľné ciele transparentne a overene.

Zdroj: unsplash.com

Snažia sa vytvárať aj nové typy služieb. Prostredníctvom ich produktov zvyšujú povedomie cez vzdelávacie aktivity, sieťujú, podporujú výmeny skúseností. Zároveň však identifikovali absenciu nástrojov, ktoré by mohli tému efektívnejšie podchytiť, napríklad ako si plánovať transformáciu biznis modelu alebo ako nastaviť ciele v oblasti cirkularity. V roku 2023 plánujú spustiť vzdelávací program zameraný na tieto témy. Ich ambíciou je organizovať diskusné fóra na tému prechodu na obehové hospodárstvo, s cieľom vytvorenia užšej pracovnej skupiny. Zdieľaním expertízy platformy participovali na tvorbe projektu Slovak Business Agency, ktorého cieľom je poskytnúť finančnú podporu malým a stredným podnikom na transformáciu k udržateľnému podnikaniu.

Platforma vníma svoju udržateľnosť pozitívne, lebo téma finančnej a environmentálnej zodpovednosti je veľmi aktuálna. Vyžaduje si to zákazník a zároveň aj štát i Európska únia. Motiváciou vstupu podnikateľských subjektov do Circular Slovakia sú benefity pre nich: sieťovanie s rovnako zmýšľajúcimi organizáciami, vzdelávanie a informovanie verejnosti o ich aktivitách, možnosť podieľať sa na zmene legislatívneho prostredia. Platforma musí byť „vždy o krok vpredu“ pred svojimi členmi, aby bola stále zaujímavá a bola odlišiteľná od konkurencie. Konkurencia zatiaľ nie je žiadna, ale s rozvojom témy môže vzniknúť ďalšia strešná organizácia a treba byť na to pripravený.

TRANSFORMÁCIA NA NÁRODNÚ A MEDZINÁRODNÚ ÚROVEŇ

Spoločnosť má sídlo v Bratislave, ale svoje aktivity realizuje aj na národnej úrovni. Podľa predsedníčky platformy je „v tejto téme obrovský potenciál“. Mnoho podnikateľských subjektov nevie, čo je obehové hospodárstvo alebo svoje aktivity už realizuje podľa jeho princípov, ale nevie o tom. Je tu priestor na rozvoj témy a služieb na národnej i medzinárodnej úrovni. Je potrebné povzbudiť, podporiť a aktivizovať jednotlivé subjekty. Majú rozvinutú medzinárodnú spoluprácu, najmä s odborníkmi z Maďarska, ČR, Poľska a Holandska. Svoje know-how by určite vedeli ďalej rozširovať do balkánskych krajín.

VÝZVY V OBLASTI ĎALŠIEHO NAPREDOVANIA

Kľúčovou bariérou, ktorá bráni tomu, aby sa slovenský podnikateľ nastavil na udržateľný model podnikania a prechod na obehové hospodárstvo, je absencia financovania. Celá téma cirkulárnej ekonomiky je inovatívna, a inovácie si vyžadujú aj financovanie. Ďalším problémom je chýbajúca expertíza v tejto téme, ktorú sa snaží suplovať aj Circular Slovakia cez ponuku podporných služieb.

S cieľom napredovať v tejto oblasti je potrebné zvyšovať kapacity expertov a priniesť na trh účinné nástroje.

Platforma, ako strešná organizácia, by privítala finančnú i nefinančnú pomoc. Z dôvodu vysokej odvodovej zataženosti miezd si nemôžu dovoliť zamestnávať na základe pracovnej zmluvy, a preto uprednostňujú spôsoby spolupráce so živnostníkmi. Finančnú pomoc považujú za kľúčovú, a to z dôvodu zabezpečenia kontinuity pracovných miest organizácie.

Podľa konštatovania predsedníčky platformy „je to najväčšia výzva každej neziskovej organizácie.“ Nefinančná pomoc by tiež prispela k rozvoju, napríklad v oblasti poskytovania právnych služieb alebo komunikácie (platforma tieto služby aktuálne má zabezpečené ako kompenzáciu členského príspevku). Uvítali by aj projektové financovanie s dôrazom na zabezpečenie mzdových nákladov organizácie a poradenských služieb z národného a medzinárodného prostredia.

VIAC INFORMÁCIÍ O PROJEKTE SA DOZVIETE NA:
<https://circular-slovakia.sk/>

VIAC INŠPIRATÍVNYCH PRÍKLADOV NÁJDETE NA:
www.socialneinovacie.gov.sk

Vypracované pre potreby Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny
Slovenskej republiky
v rámci Národného kompetenčného centra pre sociálne inovácie

2023

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu
a programu Zamestnanosť a sociálne inovácie